

Govor grofa Leona Thuna ob sklepu splošnega avstrijskega katoliškega shoda (v četrtek 3. maja). Dalje.

Druga versta brezverskih šol je ta, ki priderži še verski poduk, šole pa odtegne cerkvenemu vodstvu in nadzorstvu. Najbolj silovito je ta sistem izpeljan po radikalnih kantonih na Švicarskem in na Pruskem, v teh deželah je boj zoper kerščansko omiko glavni nalog za državo, in vest jih ne peče, ko v ta smoter žertvujejo pravico in prostost, ki jo v sramoto našemu veku z nogami teptajo.

Šola je tam postala takošna, da tudi za podučevanje v verouku skerbi država. To nam kaže beseda, ki jo je govoril pruski minister za uk, ki se glasi: Ako je v ljudski šoli poduk v veri obligaten, potem ga vreja država in v državnem imenu se podučuje. Tudi najviša sodnija je to spoznala, ko je izrekla, da podučevanje v veri izvira iz državnega učilništva in da se duhoven, ki samooblastno t. j. brez državnega poklica (mandata) v veri podučuje, se stori krivega, da si je prisvojil državno službo. To je vendar rezek izraz misli: Nič več ne veljajo Zveličarjeve besede, ki jih je apostolom rekel: „Pojte in učite vse narode“, marveč državna oblast bo vse ljudi učila, kar ji bode vseč in je tudi v resnici tako zvane staro-katolike poklicala za verske učnike katoliškim otrokom.

V bolj krotki obliki vidimo tako brezversko šolo pred svojimi očmi, v tej obliki namreč, da so po postavi verouk in verske vaje stvar, za katero skerbi verska zadruga in njeni predstojniki; le pri drugem podučevanju cerkev nima nič opraviti in nima pravica se vanj vtiikati, to ima le država.

Vidimo tukaj pred sabo šolo, ki je na zunanje še katoliška, ali vsaj bi imela biti, a vendar ni katoliška, ali vsaj po vredbi, nji odkazani, ni več taka. Razložek med njo in katoliško šolo je duhoviti pisatelj prav točno pokazal tako-le: Otroci imajo v dveh, k večem v stirih urah na teden vero, — za poduk, pa v 28. ali 26. urah nasprotnost v veri — za zrak in življenje. Poprej je bilo živo kerščanstvo po šolah, viselo je na stenah, napolnovalo prostor, šolska soba je bila cerkev drugega reda, svetišče malim. Sedaj pa je soba, v kateri slišimo podučevati v marsikakih rečeh, med drugim se pa podučuje nekoliko v veri. Cerkev je dobila še kotichek notri. Otroci se nauče toliko kerščanstva, da o njem kritikujejo, ali če druge slišijo, da razumo kritiko, in da potem izstopiši iz šole poleg druge modrosti, ki se jim je v glavo ubijala, tudi znajo kerščanstvo zaničevati. Župnik je sè svojima dvema urama postal ptujec v šoli, večkrat gost, s katerim se malenkostno ravna, vsiljenec, ki ne more prenoviti šolskega duha, da, še slabega šolskega duha ne more panati“.

Tukaj vidite, gospóda moja, nasprotje brezverske šole s katoliško šolo.

Katoliška šola, del katoliškega življenja, zmožna, da v sodelavnosti z družino vzbudi in ohrani pri otrocih katoliško mišljenje; brezverska šola, posluševališče, ki se pa bode spreverglo v šolo dvomljivosti (skeptizma), dvomljivost pelje k sovraštvu do svete cerkve.

Kako pa so vendar prišli do tega, da se za take šole tako goreče poganjajo? Kaj je pravi nagib tem, ki se zato prizadevajo, kaj je smoter, kateri hočejo doseči? To nam prav pomenljivo odkriva pogovor, kateri so naznanile prav zanesljivi tiskani spisi. Tukaj menim namreč pogovor, ki ga je imel katoliški poslanec na Badenskem s znanim profesorjem Bluntschli, ki je na visoki stopinji pri prostozidarjih na Badenskem in v zedinjeni Nemčiji. — Konservativni deželni poslanec je kazal učenemu profesorju na razkristjanjenje mladine, ki se narašča in profesor mu je odgovoril: L. 1848 smo hotli svoj smoter, brezbožno (ateistično) republiko, doseči z bojem na ulici; a reakcija je bila še preveč močna. Sedaj smo si pa odločili za pot, ki je sicer bolj počasna a bolj gotova, namreč za razkristjanjenje mladine s pomočjo šole. Prestrašen ga zaverne konservativni poslanec: Mari ne pomislite, da spridite cel rod? Merzlo in mirno mu odgovori Bluntschli: „Kaj je v teku zgodovine jeden rod“. Gospóda moja! tako govore možje, ki mislijo, da more bogatajni smoter, za kateri se poganjajo, posvetiti hudobna sredstva, katerih se poslužujejo v ta namen, in uprav tako se je drugi prostomavtarski glas prizadevaje se za isti smoter oglasil s temi suhoparnimi besedami: Naš smoter ni le samo, da uničimo politiko katoličanstva, marveč da tudi razrušimo njegove verske stavke, ki so človeštvu toliko nevarni, kajti podučevanje v katekizmu je največa zapreka, da se dušne zmožnosti pri človeku ne razvijó.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— *Okrajna učiteljska skupščina je bila v Kerškem 9. avgusta.* Dnevni red je bil: 1. Volitev dveh perovodij. 2. Opazke c. k. nadzornika o nadzorovanih šolah. 3. Pojasnoven razgovor o ukazih šolskih oblastnij. 4. Razvoj in prednost pisalno-bralne metode, kako se v šoli praktično rabi? 5. Šolski in učni red 20. avgusta 1870. 6. Nasveti stalnega odbora učiteljske okrajne konference. 7. Poročilo bukvarničnega odseka, nasveti za nakupovanje novih knjig i. t. d. 8. Volitev v stalni odbor.

— *Okrajna učiteljska konferenca v Kočevji 16. avg. t. l.* Poziv c. k. okr. šolsk. sveta je priklical na sv. Roka dan skoraj vse učitelje (33 oseb) tega okraja v Kočevsko mesto. Kraj zborovanja bila je pripravna soba v dekliški šoli. — Počastil je skupščino tudi naš za šolo ves vnet gosp. c. k. okrajni glavar z svojo navzočnostjo. — Okr. nadzornik gosp. Linhart kot predsednik si izvoli g. Jož. Erkerja za svojega namestnika, učiteljstvo pak gospoda Pápa in gospodično Borovski za zapisnikarja.

Na to okr. nadzornik nagovori s prijazno besedo gosp. okr. glavarja in